

SREDNJA ŠOLA ZA GOSTINSTVO IN TURIZEM CELJE

**UPODOBITVE SALOME IN JUDITE V
LIKOVNI UMETNOSTI**

AVTORICE: Sanja Borovnik, Saša Borovnik, Anita Dobnik

LETNIK: četrti

NASLOV ŠOLE: Kosovelova ulica 2, 3000 Celje

MENTORICA: Ingrid Slapnik, prof.

*» Nič ne poslušam matere. Le sebi u veselje
prosim glavo Johanaana u srebrni skledi.
Prisegel si, Herod! Ne pozabi, da si
prisegel!«*

*» Poslušajte me, bratje, obesite to glavo
na naše obzidje. [...] Ko bodo njih
voditelji pritekli k Holofernovemu
šotoru in našli njegov trup, zvaljen u
kri, jih bo strah spreletel.«*

ZAHVALA

Za spodbude, strokovno pomoč in koristne nasvete pri izdelavi raziskovalne naloge se iskreno zahvaljujemo mentorici, spoštovani ge. profesorici Ingrid Slapnik.

Hvala vsem, ki ste pripomogli k nastanku naloge:

- g. duhovniku Ivanu Napretu za posredovanje koristnih informacij,
- ge. Jasmini Marjan za pomoč pri iskanju fotografij v Narodni galeriji v Ljubljani,
- sodelujočim pri anketi,
- ge. profesorici Metki Mestnik za lektoriranje.

Zahvaljujemo se tudi ge. profesorici, razredničarki Urški Močnik, ki nam je omogočila dostop do računalnika in interneta.

KAZALO

I. TEORETIČNI DEL.....	9
1. POMEN SALOME IN JUDITE V SVETEM PISMU	9
1.1 SALOMA (MIR)	9
1.2 JUDITA	9
2. UPODOBITVE SALOME.....	10
2.1 LIKOVNA UMETNOST	11
2.2 KNJIŽEVNOST	24
2.2.1 SALOMA IN JANEZ KRSTNIK.....	24
2.2.2 OSCAR WILDE: SALOMA	25
2.2.3 SALOMA KOT ŽRTEV MATERINE SPLETKE	27
2.3 GLASBA.....	28
2.3.1 RICHARD STRAUSS.....	28
2.3.2 A. K. GLAZUNOV.....	28
2.3.3 A. MARIOTTE.....	28
2.3.4 SLAVKO OSTERC.....	28
3. UPODOBITVE JUDITE	29
3.1 KNJIŽEVNOST	29
3.1.2 JUDITA – ZGODOVINSKA POVEST ALI PRILIKA?	30
3.2 LIKOVNA UMETNOST	31
II. PRAKTIČNI DEL.....	44
4. NAMEN RAZISKAVE	44
5. CILJI RAZISKAVE.....	44
6. OPREDELITEV PROBLEMA.....	45
6.1 HIPOTEZA	45
6.1.2 PRIMERJAVA	45
7. REZULTAT	46
7.1 REZULTATI ANKETE.....	47
8. RAZPRAVA.....	55
9. ZAKLJUČEK	56
10. LITERATURA	57
11. SEZNAM SLIK	58

POVZETEK

Raziskovalno delo obsega teoretični in praktični del. Naloga vsebuje ugotovitve o upodobitvah Salome in Judite v likovni in besedni umetnosti. Najprej smo predstavile Salomino in Juditino zgodbo, njune upodobitve in primerjave. Osredotočile pa smo se predvsem na likovno umetnost.

Raziskava obsega večinoma teoretični del. V njem smo podrobno opisale dogodek, po katerem sta ženski postali znani in zaradi katerega ju mnogi zamenjujejo.

Praktični del pa obsega anketiranje dijakov 3., 4. in 5. letnika Srednje šole za gostinstvo in turizem Celje.

Podatke, ki smo jih potrebovale za raziskovanje, smo poiskale tudi v Moderni in Narodni galeriji v Ljubljani, v Univerzitetni knjižnici Maribor, v mestnih knjižnicah v Mariboru, Celju, Velenju, Šmartnem ob Paki in Slovenj Gradcu.

UVOD

...

HEROD: »Ah, čudovito, čudovito! Si videla, kako mi je plesala tvoja hči? Stopi bliže, Saloma! Stopi bliže, da ti dam plačilo. Ah, svoje plesalke zmerom bogato poplačam. Tebe bom poplačal najbolj. Dal ti bom vse, karkoli boš prosila. Kaj želiš, povej?!«

SALOMA: »Želim, da mi takoj prinesejo v srebrni skledi ...«

HEROD: »V srebrni skledi? Seveda, v srebrni skledi! Očarljiva je, kajne? Kaj naj ti prineso v srebrni skledi, moja draga in lepa Saloma, ti najlepša izmed vseh hčera judejskih? Kaj naj ti prinesejo v srebrni skledi? Samo reci. Kar koli porečeš, tvoje bo. Tvoji so vsi zakladi, kar jih imam. Kaj si želiš, Saloma?«

SALOMA: »Glavo Johanaana.«

HERODIADA: »Ah, to si dobro povedala, hči moja.«

...

(Oscar Wilde, Saloma)

Saloma je hči Herodiade (velikokrat prav tako imenovana Herodiada) in Heroda Filipa. Po materinem nasvetu je kot plačilo za svoj slavni ples (Salomin ples, *infra*) zahtevala in od očaranega očima – Heroda Antipe – tudi dobila glavo Janeza Krstnika.

V svetem pismu pa obstaja še druga Saloma, ki je bila ena od Jezusovih učenk, verjetno sestra Jezusove matere Marije. Prisotna je bila pri Jezusovem križanju.

»... Govorila je: »Okrepi me, Gospod, Izraelov Bog, in se ozri v tej uri na dela mojih rok, da zopet dvigneš svoje mesto Jeruzalem, kakor si obljubil, in da to dokončam, kar sem v veri mislila, da se s tvojo pomočjo more izvršiti!« Ko je to izrekla, je stopila k stebri, ki je ob vzglavju njegove postelje, in snela njegov meč, ki je na njem privezan visel. Ko ga je potegnila iz nožnice, je prijela za lase njegove glave in rekla: »Okrepi me, Gospod Bog, v tej uri!« In udarila je dvakrat po njegovem tilniku in mu odsekala glavo ...«

(Sveto pismo Stare zaveze, Juditina knjiga)

Judita je znana kot "hči Siona", navadno predstavljena kot *kefalofor* s Holoferново glavo; sicer pa je njen atribut pes (zaradi zvestobe, ki jo je ohranila do pokojnega moža). Svoje ljudstvo je rešila pred babilonskim kraljem Nabuhodonozorjem.

V srednjeveški tipologiji se pojavlja kot podoba Marije, zmagovalke nad satanom.

Saloma in Judita sta svetopisemski osebi in v Evropi upodobljeni v okviru cerkvene umetnosti. Prva je predstavljena kot negativen lik (zaradi razuzdanega obnašanja in delne krivde ob svetnikovi smrti), druga pa je pozitiven lik, saj je s svojim pogumom in iznajdljivostjo rešila svoj narod in Jeruzalem.

Ker sta Saloma in Judita po navadi upodobljeni z odsekano glavo v rokah, ju ljudje pogosto zamenjujejo. Da bi preprečile nepoznavanje in zamenjevanje, smo se odločile, da njuna dejanja in upodobitve podrobno analiziramo in ovrednotimo.

Zakaj sta Saloma in Judita tako privlačni za umetnike? Koliko različnih upodobitev! S primerjavo smo naslovnikom želele približati predvsem njuni osebnosti in zgodovinski pomen.

Za raziskavo smo uporabile naslednje metode dela: terensko delo, iskanje in branje literature, anketo.

I. TEORETIČNI DEL

1. POMEN SALOME IN JUDITE V SVETEM PISMU

1.1 SALOMA (mir)

V Svetem pismu je Saloma omenjena v Matejevem in Markovem evangeliju. Njenega imena sicer ne omenjata neposredno, oba pa označujeta dekle, ki po navodilu svoje matere Herodiade zahteva od očima Heroda prerokovo glavo kot nagrado za ples. Oseba, ki zanima evangelista, namreč ni nepomembna mladenka, ampak Jezusov vrstnik in predhodnik Johanaan – in v zvezi z njim vladar Herod, ki ga nerad ukaže usmrtiti samo zato, ker je pastorki neprevidno obljubil, da ji bo izpolnil kakršno koli željo. Prerokova prava sovražnica je Herodiada, ki za orodje maščevanja zvijačno uporabi svojo hčer. V svetopisemski zgodbi sta torej odločilni in zato z imeni označeni osebi Herod in Herodiada, vladarski par, medtem ko njuna hči oziroma pastorka ne uveljavlja svoje volje ali stališč in je zato neimenovana. Njeno ime se prvič pojavi pri judovskemu zgodovinarju Jožefu Flaviju (*Antiquitates Iudaeorum*, XVIII, 136).

1.2 JUDITA (Judinja)

V Svetem pismu je Judita omenjena v Stari zavezi, v Juditini knjigi (Jdt 8-16). V Juditini zgodbi je izpostavljen nauk, v Svetem pismu zelo pogost: Bog se naslanja na šibke, da bi zmagal nad močnimi, ki se v napuhu postavljajo proti njemu.

Judita je pametna lepotica, združuje vse dobro, drži se postov in moli. Skratka, gre za popolno žensko. Avtor je njene vrline poudarjal zato, da bi dokazal, kako pravi Izraelec z grškim humanizmom ne more ničesar pridobiti.

Judita v načinu pripovedovanja odrešenjske zgodovine zavzema pomembno mesto. Njena vloga je opazna tudi zato, ker so bile za može iz Stare zaveze ženske simbol šibkosti.

2. UPODOBITVE SALOME

Saloma je v Evropi upodobljena v okviru cerkvene umetnosti, in sicer se pojavlja že od grškega evangelija iz Sinoja dalje do konca devetnajstega stoletja, ko postane priljubljen motiv demonske in fatalne ženske v književnosti, likovni umetnosti in glasbi. Na Slovenskem njene likovne upodobitve niso tako pogoste kot v Evropi, tako jo prvič srečamo šele leta 1445 na freski v cerkvi sv. Janeza Krstnika v Šentjanžu nad Dravčami, nato pa do dvajsetega stoletja ostane le obrobni cerkveni motiv prikazan v okviru mučeništva sv. Janeza Krstnika. Poleg posvetnih upodobitev jo lahko zasledimo tudi pri posameznih umetnikih dvajsetega stoletja, in sicer v likovnih delih Valentina Metzingerja, Mateja Sternena, Ivana Vavpotiča, Toneta Kralja, Franceta Kralja, Jožeta Gorjupa, Staneta Kregarja in Janeza Boljke. Ker so umetniki pripadali različnim umetnostnim slogom, se njihove Salome slogovno in motivno razlikujejo, pomembno pa je, da se je Saloma v njihovih delih oddaljila od Svetega pisma, saj ni samo del svetopisemske zgodbe, ampak je samostojen umetniški motiv.

Johanaanova in Salomina zgodba ali njeni posamezni motivi so privlačili umetnike, predvsem slikarje, še po Wildu in gotovo zaradi Wilda. Njegovo besedilo je namreč neposredno navdihnilo ilustracije angleškega pisatelja Aubreya Beardsleya, znamenitega po svoji črno-beli tehniki, in glasbeno dramo Saloma (1905) nemškega skladatelja Richarda Straussa. Tudi za likovne upodobitve Salome španskega umetnika Pabla Picassa (1905) in avstrijskega slikarja Gustava Klimta (1909) je zelo verjetno, da jih je Wildova literarna obdelava spodbudila vsaj posredno.

Na Slovenskem sta motive Salome umetniško uresničila Slavko Osterc, ki je leta 1929 in 1930 po svojem libretu napisal kratko komično opero Saloma, in Tone Kralj, ki je leta 1932 v olju naslikal Salomo s Krstnikovo glavo. Njegova druga varianta tega motiva je plastika, razstavljena v umetnostni galeriji v Kostanjevici na Krki.

2.1 LIKOVNA UMETNOST

10. in 11. stoletje

V tem času zasledimo nov motiv: Saloma pleše pred Herodom in drži nad glavo krožnik s svetnikovo glavo.

12. stoletje

Saloma je upodobljena kot srednjeveška akrobatka – ples ima negativen predznak. Ideja izvira iz Orienta.

GOTIKA (14 . stoletje)

Saloma je upodobljena kot mirna deklica. V tem obdobju so Salomo večinoma upodabljali Italijani – Giotto, Pisano.

GIOTTO: *Salomin ples* (freska v firenški frančiškanski cerkvi S. Croce (Sv. Križ); kapela Peruzzijev (Cappella Peruzzi); okoli leta 1325)

Figure so čvrste in stojijo naravno. Miza pod kotom skupaj s figurama, ki sedita za njo, ustvarja arhitekturno globino in prikazuje prizadevanje, da bi slikar upodobil prepričljiv tridimenzionalni prostor.

Slika 1

ZGODNJA RENESANSA (15. stoletje)

Saloma ni več prikazana v mirni drži, poudarjena je njena ženska lepota (Benozzo Gozzoli).

MASOLINO DA PANICALE: *Herodova pojedina* (okr. 1435; baptisterij; Castiglione Olona)

Na tej freski je pomembna arhitektura, ki objema prostor; gotška eleganca prostorski upodobitvi ničesar ne odvzema.

Slika 2

BAROK IN KLASICIZEM (16. – 18. stoletje)

V tem času so ustvarjali Donatello, Botticelli, Dürer, Tizian, Lucas Cranach (upodabljal Salomo in Judito), Caravaggio, Rubens ...

CARAVAGGIO: *Saloma sprejema glavo Janeza Krstnika*

Njegova zgodnja dela so bila sporna, prikazovala so spolno dvoumne osebe nizkega rodu in upodabljala svete osebe kot navadne ljudi. Njegove religiozne podobe preveva moč, ki se izraža v kretnjah, osenčenem ozadju in v dramatični mešanici svetlobe in teme.

Slika 3

Slika 4

SIMBOLIZEM (19. stoletje)

Simbolizem v umetnosti je bil povezan z dediščino romantične umetnosti. Leta 1857 je pesnik Charles Baudelaire izdal pesniško zbirko Rože zla. V pesmih je ubesedil tudi motiv Salome, zapeljivke in popolne *femme fatale*.

Femme fatale – zapeljiva, eksotična in zlobna – je postala stalna tema simbolistične in dekadentne smeri v umetnosti.

GUSTAVE MOREAU: *Salomin ples pred Herodom* (olje na platnu; Muzej Gustave Moreau, Pariz; 1876)

Moreauja so večkrat imenovali kar "slikar Salom", saj je naslikal več različic, nekatere pa so (kot omenjena) ostale nedokončane. Umetnik je deloval pod vplivom književnika Gustava Flauberta.

Liki na sliki so nejasni in lahni kot prikazni. Saloma, ki s svojo izzivalno goloto ohranja deviškost, se s stegnjeno levico na konicah prstov počasi pomika ob zvokih kitare, nanjo brenka sključena ženska, ki jo vidimo le kot senco levo spodaj. Za stebrom na levi je Herodiada. Na desni stoji evnuh s sabljo v roki, kar je očiten namig na skorajšnje obglavljenje Janeza Krstnika. Pojavlja pa se več variant te slike; na nekaterih je Saloma upodobljena oblečena.

Slika 5

Slika 6

GUSTAVE MOREAU: *Prikazen* (Musée Gustave Moreau, Pariz; 1876)

Za njegov antinaturalistični način so značilne draguljaste barve in obilje dekorativnih detajlov, kar je povezano s skrivnostnim in grozljivim ozračjem. Moreaujeva Saloma prikazuje popolno *femme fatale*, ki je priča prikazovanju glave Janeza Krstnika.

Slika 7

AUBREY BEARDSLEY: *Vrhunec in Plesalkina nagrada* (ilustracija/črno-bela tehnika; dodatek Wildovi Salomi; 1894)

Beardsley je Salomo večkrat uporabil kot prisposodbo za hudobno in perverzno žensko. Tako je hotel poudariti dvojnost med Lepoto in Moralno, med katerima je dal prednost Lepoti. Zgodbo o princesi, ki jo pripoveduje Wilde, je Beardsley prikazal v modernem in drznem duhu. Ikonografske zamisli in navdihe je črpal iz japonske umetnosti (zato je za princeso izbral kimono). Podobe so vznemirljive in dvoumne, a hkrati očarljive v svoji surovosti in ljubkosti. Njegove risbe so neprikrito seksualne.

EKSPRESIONIZEM (20. stoletje)

Na Slovenskem so ustvarjali Tone Kralj, France Kralj in Stane Kregar; v tujini pa Pablo Picasso.

TONE KRALJ: *Saloma* (patiniran les; Galerija Božidarja Jakca Kostanjevica na Krki; 1922)

Slika 10

TONE KRALJ: *Herodiada* (relief, mavec; ok.1918)
Čprav se delo imenuje »Herodiada«, predstavlja golo Salomo s posodo, v kateri je svetnikova glava. To je eno od umetniških del, ki Salomo napačno predstavlja pod materinim imenom.

Slika 11

IVAN NAPOTNIK: *Salomin ples* (relief, les; 1919)

Slika 12

IVAN NAPOTNIK: *Saloma* (relief, mavec – zeleno patiniran; 1944)

Slika 13

STANE KREGAR: *Saloma* (1916)

Slika 14

NEZNAN AVTOR: *Salomin ples* (mozaik, Krstilnica sv. Marka v Benetkah, sredina 14.st.)

Slika 15

NEZNAN AVTOR: *Obglavljenje sv. Janeza Krstnika* (freska, cerkev sv. Nikolaja v Avberju, 1927-28)

Slika 16

NEZNAN AVTOR: *Obglavljenje sv. Janeza Krstnika* (tabelne slike, cerkev sv. Janeza v Bohinju)

Slike 17, 18, 19

NEZNAN AVTOR: *Ples Salome* (olje na platnu; slika po restavraciji 1966)

Slika 20

2.2 KNJIŽEVNOST

2.2.1 SALOMA IN JANEZ KRSTNIK

Jezus je nekoč rekel o Janezu Krstniku :

»Med rojenimi od žena ni večjega od Janeza Krstnika.«

Mučeništva preroka Janeza Krstnika se spominjamo 29. avgusta. Z izjemo Marije je Janez Krstnik edini svetnik, pri katerem slavimo rojstni (24. 6.) in smrti (29. 8.) dan.

Rodil se je približno pol leta pred Kristusom v Ain Karimu pri Jeruzalemu. Mati Elizabeta in oče Zaharija sta bila že v letih; Elizabeta prej ni mogla imeti otrok, ker je bila neplodna. Nekega dne se je Zahariji v templju prikazal nadangel Gabrijel. Napovedal mu je rojstvo sina, ki naj bi dobil ime Janez. Ko je Zaharija od Gabrijela zahteval vidno znamenje, da se bo napoved res izpolnila, je Gabrijel » naredil«, da je Zaharija onemel, hkrati pa mu je povedal, da bo spregovoril šele, ko se bo otrok rodil. Tako se je tudi zgodilo.

Ko je bil Janez star trideset let, je odšel v puščavo k reki Jordan ter povsod oznanjal prihod Mesije, Odrešenika. Pridigal je z veliko vnemo in krščeval spokornike. Njegovo oznanilo je bilo kratko in silno: » Spreobrnite se, zakaj nebeško kraljestvo se vam bo približalo.« Potem je k Jordanu prišel tudi Jezus in se dal Janezu krstiti.

Ob vse večji priljubljenosti Janeza Krstnika je oblastni, brezsrčni kralj Herod Antipa (sin Heroda Groznega, morilca betlehemskega otroka) kmalu začutil nevarnost za svoj prestol. Ko ga je Janez tudi javno obsodil, češ da je zapustil svojo prvo ženo in se poročil z ženo svojega brata, se je začela njegova nesreča. Herod je Janeza zaprl v ječo, kjer je prebil skoraj leto dni. Nečimrna in užaljena Herodiada, druga Herodova žena, je neprestano hujskala kralja in zahtevala celo Krstnikovo usmrtitev. Herod se je tega izogibal, ker se je bal jeze ljudstva. Žena se je zatekla k zvijači: ko si je njena hčerka Saloma smela kar koli zaželeti od Heroda, ji je kraljica naročila, naj zahteva Krstnikovo glavo. To je bila za Heroda težka odločitev, toda kljub temu je ukazal obglaviti Janeza Krstnika v ječi. Po usmrtitvi je Saloma svoji materi Herodiadi na pladnju prinesla odsekano mučenčevo glavo.

Janez je umrl približno leta 30. Truplo so pokopali v Samariji. Pozneje so mesta Carigrad, Damask in Emesa trdila, da hranijo glavo Janeza Krstnika.

Janez je bil zadnji in največji prerok Stare zaveze, prerok Najvišjega, ki mu je pripravljala pot, znanilec nove dobe človeštva, »človek, ki ga je Bog poslal /... /, ki je prišel, da je pričeval o luči, da bi vsi po njem vero sprejeli. Ni bil on luč, ampak pričeval naj bi o luči.« (Jn I, 6-8)

Janez Krstnik je največkrat upodobljen s palico, na kateri je križ, včasih pa tudi s ploščico z napisom Agnus Dei.

Na dan obglavljenja Janeza Krstnika («glavoseka») na podeželju včasih kmetje niso sekali zelja pa tudi dan pred njim ne. Tega se mnogi še vedno držijo.

2.2.2 OSCAR WILDE: SALOMA

Dogajanje poteka zvečer na terasi Herodove palače, od koder se odpira pogled na slavnostno dvorano z mnogimi gosti. Na terasi se mladi Sirijec in Herodiadin paž pogovarjata o luni: prvi jo vidi kot princeso, ki pleše, drugi kot mrtvo žensko. V dvorani se Judje, pripadniki različnih ločin, prepirajo o svoji veri, rimska vojaka na terasi pa njihove trditve po svoje komentirata. Nato se zasliši glas preroka Johanaana, zaprtega v vodnjaku. Vanj ga je dal zapreti Herod, ker je sveti mož grajal njegovo prešuštniško zvezo s svakinjo Herodiado.

Na teraso pride Herodiadina hči Saloma in paž svari Sirijca, naj je ne gleda preveč. Saloma se, tako kot moža pred tem, zagleda v luno in jo vidi kot srebrnik ter deviško cvetico. Iz vodnjaka se spet zasliši Johanaanov glas; Saloma bi rada videla preroka, zato nagovarja moža, naj ga privedejo prednjo. Vsi se branijo, češ da jim Herodov ukaz to prepoveduje. Nazadnje usliši princesino prošnjo mladi Sirijec in Johanaan stoji pred dekletom.

Na teraso pridejo Herod, Herodiada in dvorjani. Herod gleda luno in jo vidi kot nago, pijano ter poblaznelo žensko, kraljica pa mu odrvne, da je luna pač luna in nič več. Kralj ukaže odstraniti truplo mladega Sirijca, začuti mraz in zasliši zlovešče prhutanje kril – navda ga zla slutnja. Pogovore na terasi prekinja glas preroka Johanaana. Tega svetega moža je dal Herod zapreti v vodnjak, ker je opozarjal na njegovo prešuštniško zvezo s svakinjo. Johanaan še vedno obsoja Herodiadino nemoralo in napoveduje pravično sodbo ob koncu sveta. Herod pa se naslaja ob Salomini lepoti in prosi dekle, naj mu zapleše. Željo mu izpolni šele potem, ko ji priseže, da ji bo dal vse, kar si bo želela. Ples je končan in zdaj je na vrsti kralj, da izpolni svojo obljubo.

Nobeno Herodovo prepričevanje ne pomaga; Saloma zahteva glavo preroka Johanaana in kralj ne sme prelomiti prisege. Princesa lahko končno poljubi preroka – v rokah drži njegovo odsekano glavo in še zadnjič izpoveduje svojo strastno ljubezen. Herod se zgrozi nad prizorom in vojaki po njegovem ukazu Salomo usmrtijo.

Wilde se je zaradi uspelih literarnih, likovnih in glasbenih obdelav starega biblijskega motiva odločil, da ga bo še sam po svoje preoblikoval. Svojo varianto Salome je najprej poskušal izraziti v verzih, nato kot prozno pripoved in šele nazadnje mu jo je leta 1891 uspelo dokončati kot dramo. Napisal jo je v francoščini, krstna uprizoritev pa je bila marca 1896 v Parizu.

Vsebinsko se Wildova drama naslanja na svetopisemsko zgodbo, vendar se od nje razlikuje po tem, da zahteva Saloma v Bibliji Janezovo smrt na željo svoje matere, medtem ko je pri Wildu prerok žrtev Salominega izprijenega poželenja.

Muhasta, razvajena in grešna princesa Saloma si ogleda Johanaana in se vanj zaljubi (nasprotja se privlačijo, Johanaan je za Salomo zanimiv prav zato, ker jo zavrača). A svetniški Johanaan energično odkloni Salomino dvorjenje in postane zanjo nedosegljiv. Zaradi te zavrnitve se v Salomi prebudi strasten erotični nagon, ki jo sili, naj se za vsako ceno polasti Johanaana.

2.2.3 SALOMA KOT ŽRTEV MATERINE SPLETKE

V drami Oscarja Wilda je Saloma prikazana kot čutna in vznemirljiva ženska, simbol pohote. Je osrednji lik tragedije, saj jo obdaja množica oseb, ki si jih podreja – ne glede na njihov položaj v dvorni hierarhiji.

Salomina ljubka dekliška zunanost je v kričečem nasprotju z njeno kruto, nasilno naravo. Tako izstopa njeno neobvladano povezovanje ljubezni in sovraštva.

Ker je Janez zavrnil njen poljub, je svojo strast lahko potešila le tako, da je zahtevala njegovo glavo.

V tem delu je Saloma razvajeno in pohotno dekle, ki vedno doseže, kar si želi. Toda njeno ravnanje je interpretirano tudi drugače – v Matejevem in Markovem evangeliju. Saloma je žrtev podjetne matere, ki si nadvse želi smrti Janeza Krstnika. Herodiade naj ne bi vodil le bes zaradi prerokovih obsodb o njenem neprimernem in nedovoljenem zakonu z bratom prvega moža, ampak tudi zaljubljenost v sovražnika. Po usmrnitvi je Saloma Herodiadi na pladnju prinesla odsekano glavo.

2.2.4 RAZLIČICE ZGODBE

Juled Laforgue je v eni izmed svojih *Moralites Legendaires* (1887) Salomi pripisal, da se je poigravala s Krstnikovo odsekano glavo, ko pa jo je zalučala s pečine v morje, ji je spodrsnilo v smrt.

2.3 GLASBA

2.3.1 RICHARD STRAUSS

Besedilo je po drami Oscarja Wilda napisal Hedwig Lanchmen, opero pa je uglasbil Richard Strauss leta 1905; uprizorjena je bila v Ljubljani v letih 1928, 1935, 1964.

Značilnosti: tetraličnost, nezmotljiv avtorjev čut za melodijo, bleščeče orkestracije.

Opera se je na odrih obdržala verjetno zaradi grozovite krutosti.

Znamenita točka v njej je »ples sedmih tančic« (Salomin ples pred Herodom).

Besedilo je avtor skoraj dobesedno prevzel po izvorniku, le da je skrajšal obseg in tako dosegel večjo napetost dejanja. S Salomo je ustvaril svoje najboljše odrsko delo, v katerem je imenitno izrazil orientalsko senzualnost in dekadentno naslajanje nad grozo.

2.3.2 A. K. GLAZUNOV

Ruski skladatelj in dirigent je leta 1908 napisal glasbo za Salomo O. Wilda z naslovom Salomin ples.

2.3.3 A. MARIOTTE

Leta 1908 je napisal opero Saloma.

2.3.4 SLAVKO OSTERC

V letih 1929 - 51 je ustvaril enodejanko »Saloma«, s katero je uvedel v slovensko glasbeno dramatsko literaturo tako imenovano minutno opero, za katero je značilna zgoščenost besedila in lapidarnost glasbe, ki podpira predvsem hitro dogajanje. Ljubljanska Opera hrani samo posamezne orkestralne parte in le delno pevske glasove.

3. UPODOBITVE JUDITE

3.1 KNJIŽEVNOST

Zgodilo se je pod vladavino Nabuhodonozorja, kralja Babilona in Niniv. Ta asirski kralj si je nameraval podrediti vse dežele do Egipta. Za to obsežno nalogo – plenjenje, uničevanje in pokole – je izbral Holoferna, glavnega poveljnika. Tako je Holofern odpotoval na čelu ogromne vojske. Strl je vse, kar mu je prišlo na pot. Z vseh strani so prihajali k njemu s prošnjo za brezpogojni mir; vsa mesta so mu odprla vrata. Samo Izraelci v Judeji in prestolnici Jeruzalem so se pripravljali na odpor. Pot v Jeruzalem je vodila skozi sotesko v Betuliji.* Veliki duhovnik je zahteval od prebivalcev Betulije, naj ostanejo v gorah in se uprejo na prelazu, ki je bil edini dostop v Judejo. Napadalcev jim ni bilo težko ustaviti, kajti prehod je bil tako ozek, da sta lahko šla hkrati skozenj le dva vojščaka.

Holofern je izvedel, da se Izraelci pripravljajo na odpor in se razjezil. Ahior, vodja Amoncev, ki se je Holofernu že predal, je povedal, da Izraelce njihov Bog ščiti pred sovražniki : »Če so razžalili svojega Boga, so izgubljeni in z lahkoto jih premagaš /.../ če pa so mu zvesti, jih bo Bog branil in ti boš v posmeh vsemu svetu.« Holofern mu ni verjel. Ahoira so odpeljali proti Betuliji, zvezali so ga in hoteli tako zagroziti Izraelcem. Ti pa so jih zasuli s kamenjem. Pustili so Ahoira in zbežali. Ahoir je Izraelcem poročal o Holofernovih besedah in mesto je zajela skrb.

Vojaki s pokrajine, ki so se pridružili Holofernu, so mu svetovali naj zastraži studenec, ki izvira pri Betuliji, saj so iz njega prebivalci nosili vodo. Žeja naj bi jih prisilila k predaji. Prebivalstvo Betulije se je obrnilo na poglavarja Ozija in ga prosilo za predajo. To so utemeljili z odločitvijo, da bi bili raje sužnji, kot da bi jim zaradi žeje umrli otroci. Ozija se je odločil, da bodo vzdržali še pet dni. Če jim Bog v tem času ne bi prišel na pomoč, je sklenil Holofernovim četam omogočiti prehod.

V Betuliji je živel tudi žena z imenom Judita. Obdarjena je bila z lepoto, milino in modrostjo. Mož ji je po smrti zapustil veliko bogastvo. Nihče ji ni mogel ničesar očitati, saj je bila je tudi zelo verna in poštena. Zvedela je za Ozijevo odločitev in bila ogorčena. Takoj se je odpravila k mestnim očetom. Silovito jim je očitala pomanjkanje vere in misel na predajo. Rekla jim je tudi, da Bogu ne morejo ukazovati, kdaj naj pomaga, saj ima svoje načrte, ki jih uresničuje, kakor mu je všeč. Bogu je treba zaupati, ga prositi in se prepustiti njegovi volji. Poveljnik Ozija pa je bil predvsem politik. Vljudno, a posmehljivo je odgovoril, da ni pripravljen spremeniti mišljenja. Juditi je rekel, naj raje prosi Gospoda za dež, da bo napolnil posode z vodo.

Judita je še isti večer s svojo služabnico zapustila mesto, Oziji pa povedala, da bo v petih dneh z Gospodovo pomočjo rešila Izrael. Priporočila se je Gospodu, se skopala, odišavila, oblekla slavnostna oblačila in si nadela najlepše dragulje. Želela je biti čim lepša, da bi lahko zapeljala vse, ki jo bodo videli. Služabnici je velela, naj vzame meh z vinom, vrč olja, kruh, sir in slaščice. Napotili sta se v Holofernov tabor.

Pri Holofernu je uporabila vse svoje čare, zapeljivo lepoto in tudi veliko diplomatske spretnosti. Povedala mu je, da jo pošilja Bog, ker želi premagati Izraelce. Betuljci so grešili zoper svojega Boga, zato so zbudili njegovo jezo.

Judita je ostala v Holofernovem taboru tri noči. Vsako noč je odšla v globel molit z izgovorom, da ji bo Bog dal znamenje, ko bo zločin njenega ljudstva popoln. Takrat bo Holofern lahko odšel s svojo vojsko. Te obljube so Holofernu zelo ugajale, zato se je odločil četrty dan prirediti slavje, na katerega je povabil vse poveljnike in Judito. Holofern je preveč pil, saj ga je prevzela Judita s svojimi čari. Ko se je znočilo, so se poveljniki na hitro porazgubili, Bagoas pa je zaprl šotor ter pustil Judito na postelji samo s pijanim Holofernom. Judita je stopila k posteljni stranici in snela meč z nje. Holoferna je prijela za lase in mu odsekala glavo. S postelje je pograbila tkanino, zavila vanjo glavo in s svojo služabnico zapustila tabor, češ da gresta molit. Obkrožili sta globel in se povzpeli proti Betuliji. Izraelci so ju presenečeni sprejeli, saj niso pričakovali, da se bosta vrnila. Judita je pokazala krvavo Holoferново glavo. Med množico je vzvalovilo zmagoslavje. V nasprotnem taboru pa je zavladala zmeda. Zaradi svojega poveljnika je sovražna vojska zapustila tabor in poražena odšla.

- * Betulija je po mnenju večine razlagalcev tam, kjer je današnji Sanur; ob poti iz Sebastije (Samarije) v Dženin, na strmem griču. Drugi iščejo ta kraj severno med Dotainom in Dženinom in še kje drugje.

3.1.2 JUDITA – ZGODOVINSKA POVEST ALI PRILIKA?

Juditino knjigo je napisal neznan pisatelj okoli leta 150 pred Kristusom. Najdemo jo skupaj s knjigami Makabejcev. Z njo je pisatelj hotel pokazati, da so vse tiranske sile, ki se upirajo pravemu Bogu in njegovemu ljudstvu, na koncu obsojene na neuspeh.

Spis je prisposoda, ki kaže sledi zgodovinskih dejstev. Če ga pogledamo z zgodovinskega in zemljepisnega stališča, najdemo v njem vrsto napak in neresničnosti; pisatelj brez pomisleka meša dobe in bogove. Nabuhodonozor je na primer prikazan kot kralj Asirije v Ninivah, vendar v njegovem času Asirije ni bilo več; Ninive so bile uničene in ta kralj je vladal v Babilonu. Mestece Betulija, kar pomeni "božja hiša", je postavljeno v Samarijo in je popolnoma neznan. Pisatelj si je prilastil toliko svobode zato, ker ni imel namena navajati

zgodovinskih dejstev, temveč podati versko čtivo z nekaj podatki, ki jih poljubno povezuje. Želel je pisati vzgojno in zgledno. S tega vidika Juditina knjiga ni kakršno koli berilo, saj vsebuje sporočilo o veseljnosti odrešenja in dobiva že preroški, skrivnosten značaj.

Pripoved je zelo spretno oblikovana. Pisatelj je Judito izredno povečal, v resnici pa je bila morda le nepomembna junakinja v vojni, ki so jo bili Makabejci. Iz nje je napravil veliko osebnost Stare zaveze.

Pravi branik odpora pa je bila v resnici izraelska vera, ki se je izkazala za neuničljivo. To je največji nauk Juditine knjige. Ahior ga je preroško posredoval Holofernu, čeprav je bil Izraelov sovražnik.

Ta zgodba je bolj prilika kot zgodovinska povest. Judita v njej ponazarja zmago izraelske vere nad brezbožnimi silami.

3.2 LIKOVNA UMETNOST

ZGODNJA RENESANSA (15. STOLETJE)

DONATELLO: *Judita in Holofern* (1455-60; Piazza della Signoria, Florence)

Renesančno kiparstvo je črpalo navdih iz Donatellovega sloga, ki je bil prignan do roba ekspresivnega. Zanj je bil marmor gradivo, iz katerega je izklesal znano "mučeništvo", vendar je grafizem črt opredelil razmerja med polnimi in votlimi telesninami znotraj tridimenzionalnega objekta.

Slika 21

SANDRO BOTTICELLI: *Judita s Holofernovno glavo* (ok. 1470-1472)

Botticelijeva slika nam v živahnem ozadju kaže prizor boja pred zidovi obleganega mesta. Judita ima v eni roki oljčno vejico (simbol miru), v drugi pa meč. Tako vodi deklo, ki nosi Holoferново glavo, proč od spopada.

Botticelli se je bistro prilagodil slogu, ki se mu je zdel primeren za sliko.

Slika 22

VISOKA RENESANSA (KONEC 15. STOLETJA)

MICHELANGELO: *Judita in Holofern* (freska; Sikstinska kapela; 1508 - 1512)

Michelangelova poslikava stropa je med drugim tudi mojstrovina iluzionizma, mešanja resničnih in lažnih naslikanih prvih. Judita na njej se ozira na Holoferново razkrečeno in obglavljeno telo, medtem ko s prtičem prekriva njegovo glavo, ki jo bo služabnica odnesla proč.

Slika 23

LUCAS CRANACH STAREJŠI: *Judita s Holofernovno glavo* (olje na lesu; okoli 1530)

Podoba se odbija od nenaravno črnega ozadja, na katerem odstopata svetla barva las in močno rožnata barva polti. Videz junakinje, ki z orokavičenimi rokami stiska odsekano glavo je vznemirljiv. Srhljivo podobo divjega ženskega bitja poudarjajo razkošna oblačila dvorjanke.

Prevladuje rdeča barva. Uspeh takšnega načina predstavitve pojasnjuje pojav mnogih kopij in variant te teme.

Slike 24, 25, 26

GUSTAVE KLIMT: *Judita I in II*

Ustvarjal je močno dekorativne slike, na katerih je povezal erotične ženske podobe in ploskve razkošnih mozaičnih vzorcev *Jugendstila*.

Obe upodobitvi predstavljata Judito kot usodno žensko, s katero so bili obsedeni tudi mnogi drugi umetniki: videli so jo kot homersko sireno, vampirko, sfingo ali barbarsko boginjo.

Judita I (1901): na sliki se prepleta motiv erotičnosti z motivom smrti. Umetnika ni zanimala verodostojnost biblijske zgodbe, saj je Judita upodobljena preveč sodobno in čutno; odsekana glava pa v gledalcu vzbuja neprijeten občutek.

Judita II (1909): ob sliki se zastavlja vprašanje, katero od junakinj je Klimt upodobil, saj slikar bolj upodablja erotičen lik (Salomo) kot pa judovsko vdovo (Judito). Upodobitev je zelo nenavadna, poteze obraza spominjajo na jastreba, gole prsi delujejo izrazito agresivno, ornament na nekaterih mestih spominja na bodala.

Slika 27, 28

PIETRO RICCHI: *Judita* (olje na platnu; shranjeno v Narodni galeriji v Ljubljani; 17. stoletje)

Slika 29

CARAVAGGIO: *Obglavljenje Holoferna* (Galerija Nazionale di Arte Antica, Rim)

Slika 30

BARTHEL BEHAM: *Judita* (1525)

Slika 31

BOTTICELLI: *Judita*

V nasprotju s prvimi slikami je Botticelli kasneje upodabljal preproste slike. Na tej sliki je takšna npr. obleka.

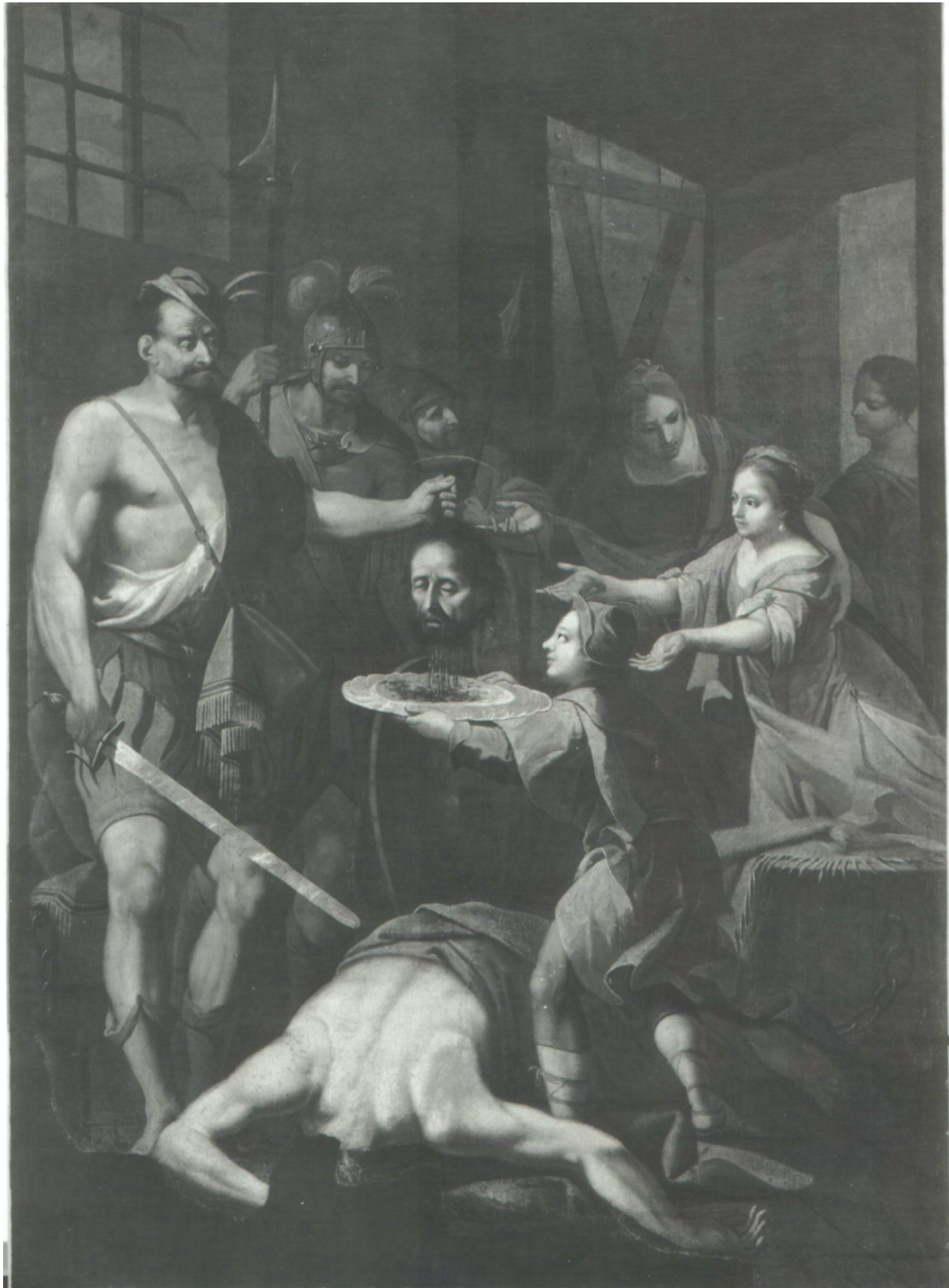
Slika 32

TONE KRALJ: *Judita* (olje na platnu; galerija v Kostanjevici na Krki; 1934)

Slika 33

VALENTIN METZINGER: *Obglavljanje Janeza Krstnika* (olje na platnu; 1747)

Slika 34

MATEVŽ LANGUS: *Judita* (olje na platnu; shranjeno v Narodni galeriji v Ljubljani; 1825)

Slika 35

MIHAEL STROJ: *Judita* (olje na platnu; shranjeno v Narodni galeriji v Ljubljani; slika po restavraciji 1970)

Slika 36

NEZNAN AVTOR: *Judita* (olje na platnu)

Slika 37

NEZNAN AVTOR: *Judita* (olje na platnu; last Izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS)

Slika 38

II. PRAKTIČNI DEL

4. NAMEN RAZISKAVE

Kdo sta Saloma in Judita?

Mnogim se ob tem vprašanju prebudijo le asociacije na odsekano glavo. Ozadja obeh zgodb pa ne poznajo. Zato lika pogosto zamenjujejo in Salomine lastnosti pripisujejo Juditi in obratno.

Z našo raziskovalno nalogo želimo izpopolniti naslovnikovo vedenje in odgovoriti na številna vprašanja.

Kaj je naredila Saloma?

Kaj je naredila Judita?

Zakaj sta svetopisemski osebnosti pomembni?

Kakšne so njune osebnostne značilnosti?

Zakaj ju ljudje zamenjujejo?

Kdo je oba ženska lika upodabljal v likovni in v besedni umetnosti?

Kakšne so razlike in podobnosti med njima?

Namen raziskave je informirati javnost o tem, da sta Saloma in Judita različni osebnosti, ki jima je skupno le eno – obe sta na likovnih delih upodobljeni z odsekano glavo.

5. CILJI RAZISKAVE

Cilji raziskave so:

- predstavitev Salome in Judite,
- primerjava obeh likov,
- analiza upodobitev v umetnosti.

6. OPREDELITEV PROBLEMA

Svetopisemski osebnosti, Salomo in Judito, se pogosto zamenjujejo, čeprav sta njuni zgodbi različni. Saloma je negativen, Judita pa pozitiven lik.

Glavni problem je torej slabo vedenje o dejanjih in vzrokih zanje. Zato ju mnogi pogosto zamenjujejo.

6.1 HIPOTEZA

- Ljudje zamenjujejo Salomo in Judito, ker ju premalo poznajo.

6.1.2 PRIMERJAVA

Obe sta svetopisemski osebnosti in junakinji svojega ljudstva. Saloma je mlado in naivno dekle, ki ne razmišlja s svojo glavo in upošteva navodila svoje matere; Judita pa je zrela in svoje glava ženska, ki tvega življenje za svoj narod.

Povezani sta z motivom odsekane glave. Obe vodi neobzdana strast, le da je v Salominem primeru povezana z ljubeznijo, Judito pa vodi sovraštvo do nasprotnika.

Saloma je po materinem nasvetu zahtevala Janezovo glavo. Prerok pa je bil nedolžna žrtev Herodiadinega sovraštva in Salomine razvajenosti. Judita pa je Holofernu odsekala glavo, da bi rešila svoj narod.

Na slikah sta obe večinoma upodobljeni z odsekano glavo, le da ima Judita v rokah še tudi meč.

Do zamenjav prihaja tudi, ker v zgodnjem 16. stoletju ni jasnega razločevanja med žensko – idealom in žensko – razvratnico.

7. REZULTAT

Opravile smo anketo med dijaki 3., 4. in 5. letnika Srednje šole za gostinstvo in turizem Celje in ugotovile, da dijaki slabo poznajo Salomo in Judito.

Dijaki so približno poznali samo Salomo. Vedeli so, da je povezana z odsekano glavo; Judita pa je bila večini popolnoma neznana oseba. Menili so, da gre pravzaprav za Salomo.

Med šestdesetimi anketiranimi so se s svojim znanjem še najbolj izkazali 4. letniki, sledili so jim 3. letniki, najslabše pa so se odrezali 5. letniki. Z anketo smo potrdile našo hipotezo, da sta Saloma in Judita za večino neznani osebi. Zato ju pogosto zamenjujejo.

7.1 REZULTATI ANKETE

Sodelujoči: 60 dijakov; dijaki 3., 4. in 5. letnika

1. Si že slišal/-a za Salomo?

- a) da (82%)
- b) ne (18%)

2. Kdo je bila Saloma?

Odgovori na to vprašanje (odprtega tipa) so tako raznoliki, da jih s procenti ni možno ovrednotiti.

3. Si že slišal/-a za Judito?

- a) da (12%)
- b) ne (88%)

4. Kdo je bila Judita?

- a) ne vem (100%)

5. Ali sta Saloma in Judita ista oseba?

- a) da (0%)
- b) ne (68%)
- c) ne vem (32%)

6. S katero svetopisemsko osebo povezujemo Salomo?

- a) Jezus Kristus (7%)
- b) Mojzes (3%)
- c) Janez Krstnik (78%)
- d) Abraham (5%)
- e) brez odgovora (7%)

7. Po čem je znana Saloma?

- a) Poročila se je s svojim bratom. (2%)
- b) Po svojih čarih, s katerimi je uročila moške in jih nato umorila. (45%)
- c) Zahtevala je glavo svojega izbranca, ker jo je zavrnil. (53%)

8. Po čem je znana Judita?

- a) Po svojih dobrih delih. (15%)
- b) Svojemu sovražniku je odsekala glavo in tako rešila svoj narod. (57%)
- c) Skupaj s Salomo je zapeljala Janeza Krstnika, nato pa sta ga ubili. (3%)
- d) brez odgovora (25%)

9. Kaj imata skupnega?

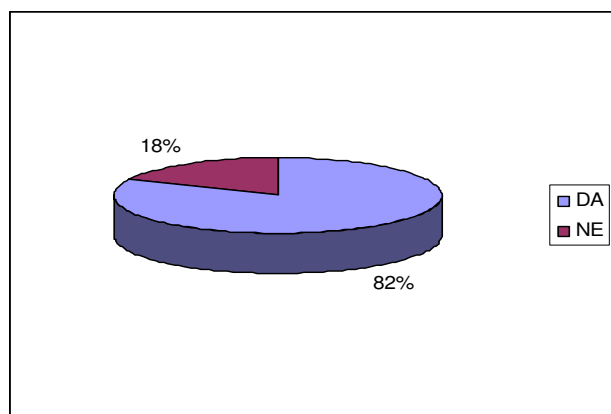
- a) Neuslišano ljubezen. (24%)
- b) Obe sta bili lahkoživki. (18%)
- c) Odsekano glavo. (40%)
- d) brez odgovora (18%)

10. Kakšne so razlike med njima?

- a) Judita je upodobljena z glavo in mečem, Saloma pa z glavo na krožniku. (58%)
- b) Saloma je bila Mojzesova hči, Judita pa sestra. (2%)
- c) Je ni. (17%)
- d) brez odgovora (23%)

7.1.1 GRAFIČNI PRIKAZ REZULTATOV ANKETE

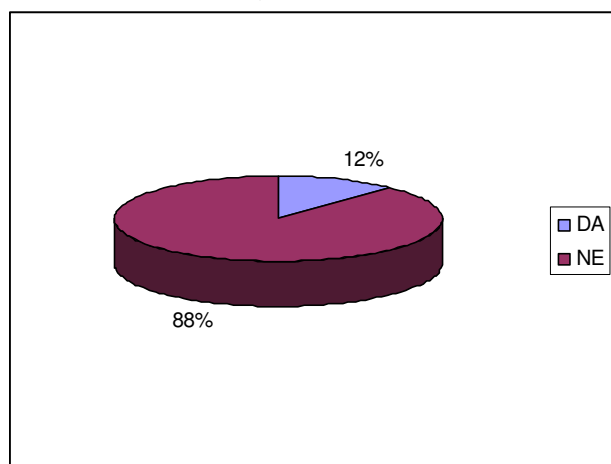
1. Si že slišal/-a za Salomo?

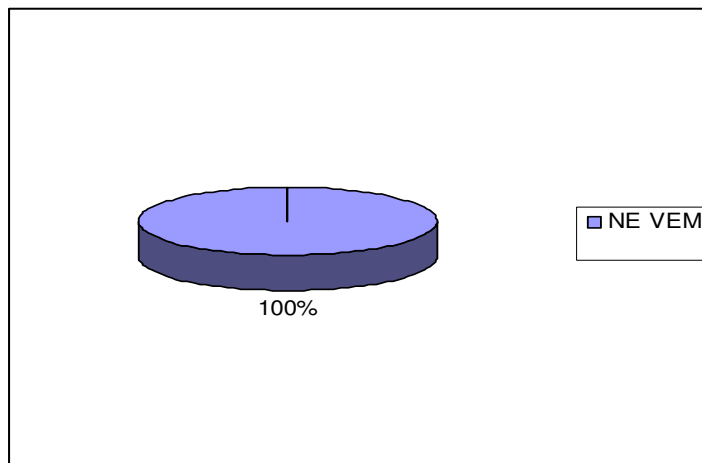
2. Kdo je bila Saloma?

Odgovori na to vprašanje (odprtega tipa) so tako raznoliki, da jih s procenti ni možno ovrednotiti.

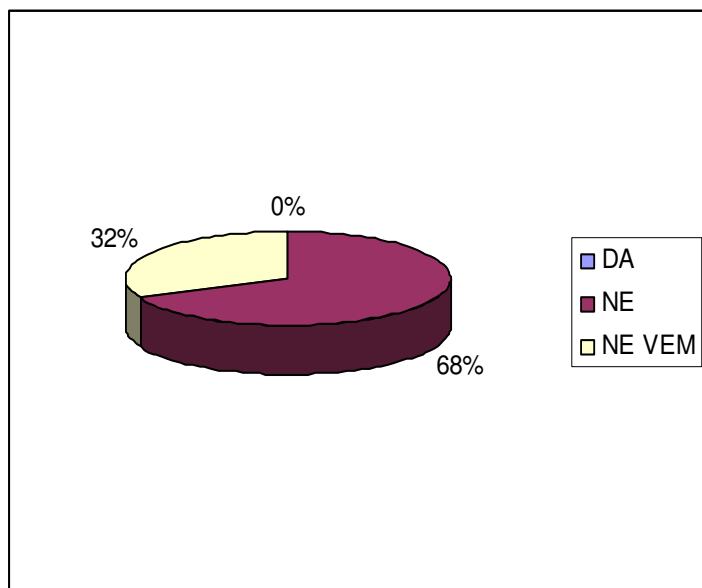
3. Si že slišal/-a za Judito?

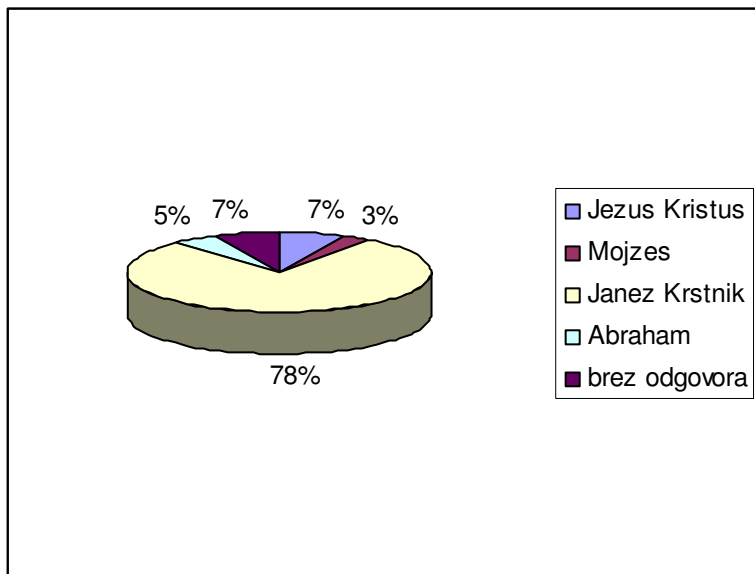
4. Kdo je bila Judita?

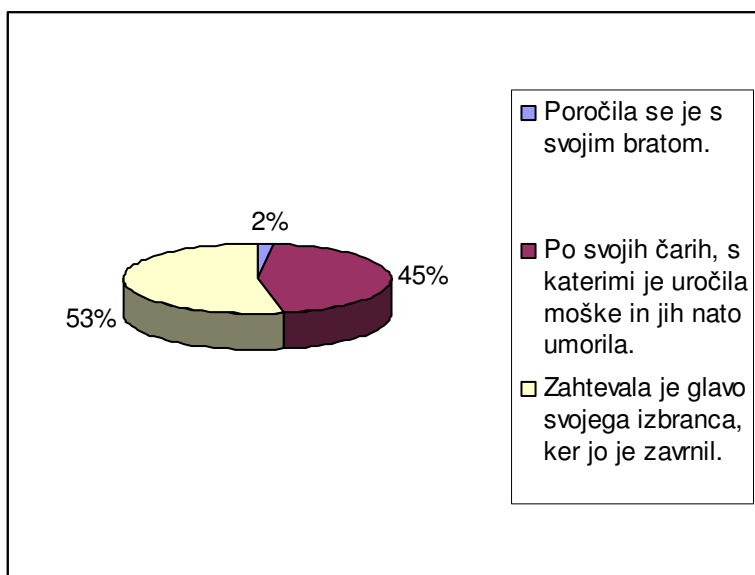
5. Ali sta Saloma in Judita ista oseba?

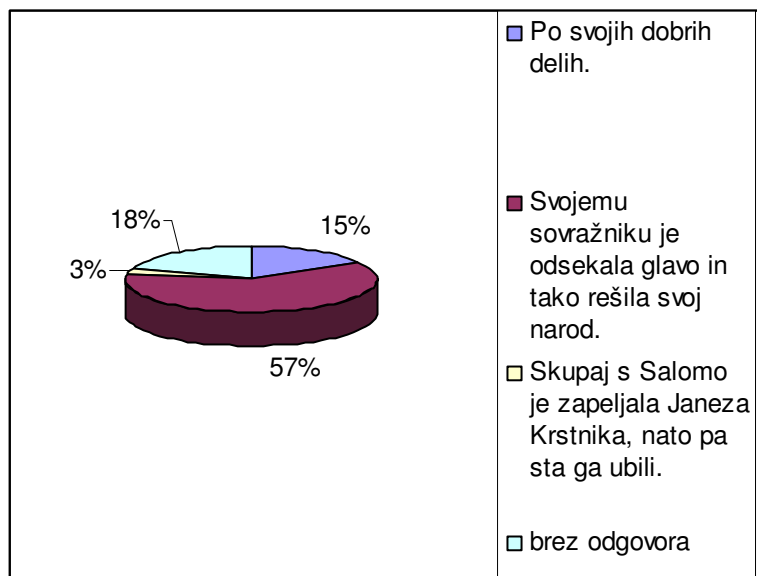
6. S katero svetopisemsko osebo povezujemo Salomo?

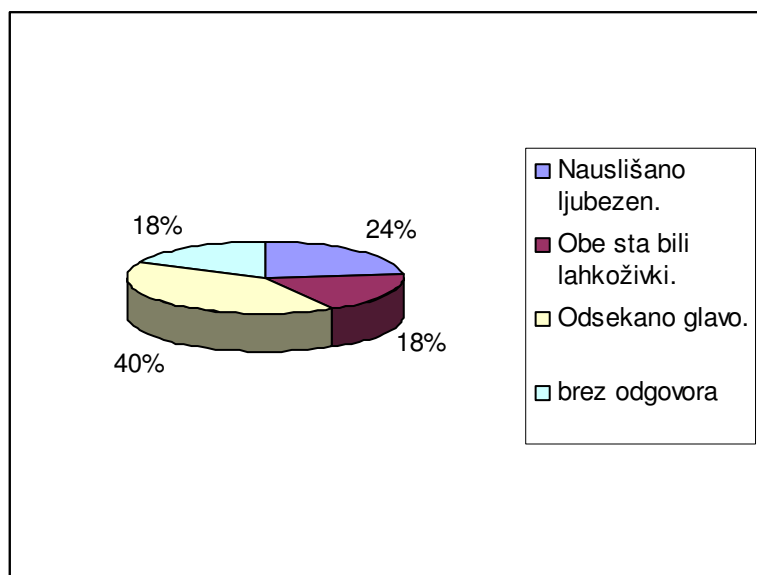
7. Po čem je znana Saloma?

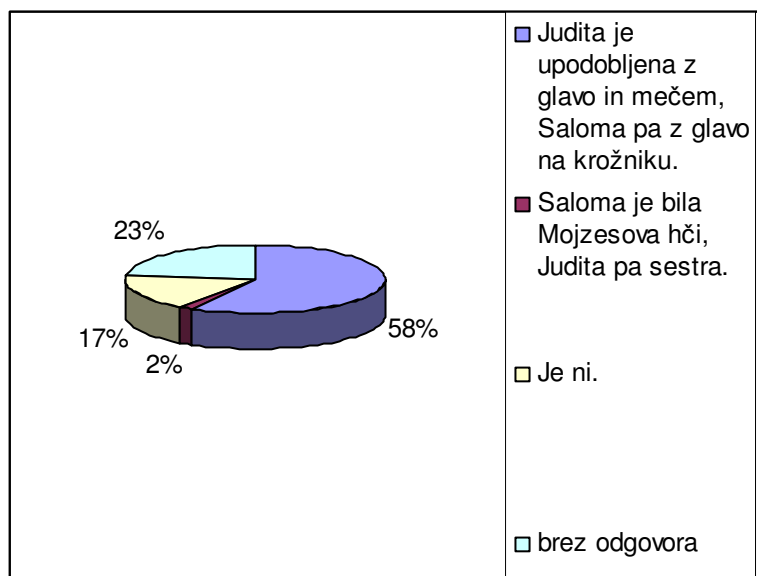
8. Po čem je znana Judita?

9. Kaj imata skupnega?

10. Kakšne so razlike med njima?

7.2 RAZGOVOR Z DUHOVNIKOM

Duhovnik Ivan Napret nam je posredoval kar nekaj koristnih informacij, posodil je tudi precej knjig iz svoje knjižnice. V njegovi župniji je cerkev sv. Janeza Krstnika, ki nam jo je tudi razkazal. Priporočil nam je še obisk bohinjske cerkve sv. Janeza Krstnika, vendar si je zaradi restavriranja nismo mogle ogledati. Zadovoljiti smo se morale s fotografijami iz knjig, kjer smo našle zanimive tabelne slike s Salomo in obglavljenim Janezom.

8. RAZPRAVA

Raziskava teme temelji predvsem na analizi upodobitev Salome in Judite v okviru likovne umetnosti.

Podatke smo iskale v Narodni galeriji in Moderni galeriji v Ljubljani, v Univerzitetni knjižnici v Mariboru ter v mestnih knjižnicah v Celju, Velenju, Slovenj Gradcu, Šmartnem ob Paki in Mariboru.

Raziskava je pokazala:

- **da so v stoletjih umetniki – slikarji, pisatelji, pesniki, skladatelji – prikazovali Salomo in Judito na različne načine in z različnimi motivi,**
- **da ljudje Salomo in Judito zelo slabo poznajo, zato ju zamenjujejo.**

Ugotovitve raziskave kažejo, da je naša hipoteza potrjena.

Saloma in Judita sta različni osebi; skupna jima je le povezanost z odsekano glavo. Saloma je negativka, Judita pa je idealizirana.

Z anketo smo dokazale naša predvidevanja.

Zaradi učnega načrta v srednjih šolah večina srednješolcev Salomo še kar dobro pozna, o Juditi pa ne vedo ničesar.

9. ZAKLJUČEK

V nalogi so predstavljene upodobitve Salome in Judite ter njune značilnosti. Podrobno smo označile Salomo in Judito, navedle smo kdo ju je upodabljal v slikarstvu, književnosti, glasbi. Njune značilnosti na upodobitvah so se v stoletjih razlikovale; včasih sta npr. lika prikazana v hladnih, drugič v svetlih barvah.

Oba lika smo tudi primerjale. Čeprav ju ljudje zamenjujejo, zaradi istega motiva – odsekane glave, gre za zelo različna lika.

Opravile smo tudi anketo med dijaki 3., 4. in 5. letnikov Srednje šole za gostinstvo in turizem Celje. Njihova vednost o Salomi in Juditi je bila zelo nizka. Večina je za Salomo že slišala in približno so vedeli vsaj to, da je povezana z odsekano glavo svojega izbranca, toda kaj več od njih nismo izvedele. Judita pa je za srednješolce popolna neznanka.

Raziskovalno nalogo smo naredile s tem namenom, da bi izvedele kakšne so bistvene razlike med Salomo in Judito, katera je negativen lik. Vedele smo, da sta med ljudmi na zelo nizki stopnji prepoznavnosti, predvsem Judita; zato smo ju s to raziskovalno nalogo želele podrobno predstaviti, da med njima ne bi več prihajalo do zamenjav, saj se njuni zgodbi precej razlikujeta.

Nazadnje smo nalogo izdelale tudi zato, da bi izpopolnile naše lastno znanje.

Upamo tudi, da je naša naloga začetek večje prepoznavnosti Salome in Judite.

10. LITERATURA

1. Luc Menaše, Evropski umetnostno-zgodovinski leksikon, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1971, str. 953 & 1881.
2. Luc Menaše, Svetovni biografski leksikon: Ljudje in dela, NUK, Ljubljana, 1994.
3. Več avtorjev, Leto svetnikov 2, April – Junij, Mohorjeva družba Celje, 2000, str. 312 – 315.
4. Vera Schauber in Michael Schindler, Svetniki in godaoni zavetniki (za vsak dan v letu), Mladinska knjiga, Ljubljana, 1995, str. 529 – 533.
5. Pierre Thivollier, Zgodovina božjega ljudstva: Estera in Judita, Družina, Ljubljana.
6. Sandro Sproccati, Vodnik po slikarstvu, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1994, str. 21 & 25.
7. Jože Sivec, Opera skozi stoletja, Državna založba Slovenija, Ljubljana, 1976.
8. Več avtorjev, Mojstrovine v muzejih sveta, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1998.
9. Gilles Neret, Gustav Klimt, Taschen, Köln.
10. Barbara Deimling, Botticelli, Taschen, Köln.
11. Edmund Swinglehurst, Življenje in delo Botticelli, Mladinska knjiga, 1994.
12. Več avtorjev, Biblija v umjetnosti, Mladinska knjiga, Zagreb, 1989.
13. Več avtorjev, Ženska v slovenski sliki in pesmi, Založba Spektar, Zagreb, 1974.
14. Igor Kranjc, France Kralj, Slovenska matica, Ljubljana, 2001, str. 24 25.
15. Več avtorjev, Klimt und die Frauen, Österreichische galerie Belvedere, 2000-2001.
16. Sveto pismo, Svetopisemska družba Slovenije, Ljubljana, 1995.
17. Več avtorjev, Družinska enciklopedija Guinness, Slovenska knjiga, Ljubljana, 1999.
18. www.galerija-bj.si/tkralj.htm#Saloma
19. [www.thechapelperilous:decollt%C3%A9-salomeandjudith](http://www.thechapelperilous.decollt%C3%A9-salomeandjudith)
20. www.s.epulchritude.com

11. SEZNAM SLIK

- Slika 1: **GIOTTO**: *Salomin ples*
- Slika 2: **MASOLINO DA PANICALE**: *Herodova pojedina*
- Slika 3: **CARAVAGGIO**: *Saloma sprejema glavo Janeza Krstnika*
- Slika 4: **TIZIAN**: *Salome*
- Sliki 5 in 6: **GUSTAVE MOREAU**: *Salomin ples pred Herodom*
- Slika 7: **GUSTAVE MOREAU**: *Prikazen*
- Sliki 8 in 9: **AUBREY BEARDSLEY**: *Vrhunec in Plesalkina nagrada*
- Slika 10: **TONE KRALJ**: *Saloma*
- Slika 11: **TONE KRALJ**: *Herodiada*
- Slika 12: **IVAN NAPOTNIK**: *Salomin ples*
- Slika 13: **IVAN NAPOTNIK**: *Saloma*
- Slika 14: **STANE KREGAR**: *Saloma*
- Slika 15: **NEZNAN AVTOR**: *Salomin ples*
- Slika 16: **NEZNAN AVTOR**: *Obglavljenje sv. Janeza Krstnika*
- Slika 17, 18, 19: **NEZNAN AVTOR**: *Obglavljenje sv. Janeza Krstnika*
- Slika 20: **NEZNAN AVTOR**: *Ples Salome*
- Slika 21: **DONATELLO**: *Judita in Holofern*
- Slika 22: **SANDRO BOTTICELLI**: *Judita s Holofernovo glavo*
- Slika 23: **MICHELANGELO**: *Judita in Holofern*
- Slike 24, 25, 26: **LUCAS CRANACH STAREJŠI**: *Judita s Holofernovo glavo*
- Slika 27: **GUSTAVE KLIMT**, *Judita I*
- Slika 28: **GUSTAVE KLIMT**, *Judita II*
- Slika 29: **PIETRO RICCHI**: *Judita*
- Slika 30: **CARAVAGGIO**: *Obglavljenje Holoferna*
- Slika 31: **BARTHEL BEHAM**: *Judita*
- Slika 32: **BOTTICELLI**: *Judita*
- Slika 33: **TONE KRALJ**: *Judita*
- Slika 34: **VALENTIN METZINGER**: *Obglavljanje Janeza Krstnika*
- Slika 35: **MATEVŽ LANGUS**: *Judita*
- Slika 36: **MIHAEL STROJ**: *Judita*
- Slika 37: **NEZNAN AVTOR**: *Judita*
- Slika 38: **NEZNAN AVTOR**: *Judita*

